

Til lovforslag nr. L 26, L 27 og L 28. Betænkning afgivet af socialudvalget den 5. maj 1986

Betænkning

over

I. Forslag til lov om delpension

II. Forslag til lov om ændring af lov om den sociale pensionsfond

(Ændring som følge af indførelse af delpension)

III. Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel

(Ændringer som følge af indførelse af delpension)

Udvalget har behandlet lovforslagene i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til socialministeren, som denne har besvaret skriftligt.

Skriftlige og/eller mundtlige henvendelser er modtaget fra:

Dansk Arbejdsgiverforening,
 Funktionærernes og Tjenestemændenes
 Fællesråd, FTF,
 Kvindeligt Arbejderforbund, afdeling 5,
 Landsorganisationen i Danmark, LO,
 Landsorganisationen i Danmark, LO, Fag-
 lige Pensionister og Efterlønsmodtagere,
 Landsorganisationen i Danmark, LO, Fag-
 lige Pensionister og Efterlønsmodtagere,
 Odense-Kredsen,
 Malernes Fagforening,
 Murersvendenes Fagforening,
 Rør- og Blikkenslagernes Fagforening og
 Socialarbejdernes Fællesudvalg.

Herefter indstiller et *flertal* (det konservative folkepartis, venstres, det radikale venstres, centrum-demokraternes og kristeligt folkepartis medlemmer af udvalget) det under I. anførte lovforslag til *vedtagelse* med de af socialministeren stillede og af flertallet tiltrådte ændringsforslag, medens de under II.

og III. anførte lovforslag indstilles til *vedtagelse uændret*.

Udvalget har stillet en række spørgsmål til socialministeren om selvstændiges mulighed for overgang til delpension på baggrund af, at reglerne herfor efter lovforslaget skal fastsættes administrativt efter bemyndigelse.

Flertallet konstaterer på denne baggrund, at den personkreds, der vil blive omfattet af de kommende regler for selvstændige, vil være personer med anden erhvervsindtægt end lønindtægt, som den er afgrænset i socialministeriets bekendtgørelse nr. 689 af 20. december 1982 efter dagpengeloven. Hermed vil f.eks. også den medarbejdende ægtefælle være omfattet af reglerne om delpension for selvstændige.

For en medarbejdende ægtefælle vil der komme til at gælde samme regler som for andre selvstændige. Dvs. der vil blive stillet krav om, at den pågældende har arbejdet som selvstændig (medarbejdende ægtefælle) i 4 ud af de seneste 5 år, derunder de seneste 9 måneder før overgangen til delpension.

Den medarbejdende ægtefælle skal ligeledes have været fuldtidsbeskæftiget og have haft en vis minimumsindkomst. Der vil blive stillet krav om en fast arbejdstidsnedsættelse for den selvstændige, nemlig fra mindst 39

timer til 20 timers beskæftigelse. Den medarbejdende ægtefælle skal således også altid nedsætte arbejdstiden med mindst 19 timer. Det kan ske enten i arbejdet i den selvstændige virksomhed eller i et lønmodtagerjob, hvis den pågældende ikke arbejder fuld tid i virksomheden. Den medarbejdende ægtefælle er ikke afhængig af, om »hovedpersonen« i virksomheden også nedsætter arbejdstiden.

Det påhviler den medarbejdende ægtefælle at dokumentere nedsættelsen af arbejdstiden og beskæftigelsens omfang efter overgangen til delpension.

Dokumentationen kan i princippet ske på to måder. Enten gennem nyansættelse eller køb af medhjælp udefra af tilsvarende omfang som arbejdstidsnedsættelsen eller ved, at der sker en synlig nedgang i virksomhedens udadvendte aktivitet.

Som eksempel på den første form for dokumentation kan nævnes ansættelse af en medhjælp på halv tid – svarende til nedsættelsen af den medarbejdende ægtefælles arbejdstid eller f.eks. betaling for bistand fra en maskinstation, regnskabsmæssig bistand eller lignende af samme omfang.

Det sociale udvalg må påse, at en sådan ansættelse eller bistand er varig.

Som eksempel på den anden form for dokumentation af arbejdstidsnedsættelsen kan nævnes indskrænkning af en forretnings åbningstid f.eks. til week-end eller sommeråbning. Der kan f.eks. også være tale om frasalg af besætning, tilplantning af ejendommens areal med træer i stedet for andre afgrøder eller en beslutning om eksempelvis en halvering af den faste kundekreds.

Det påhviler i disse tilfælde de sociale myndigheder at påse, at der er tale om en synlig og varig indskrænkning af virksomhedens udadvendte aktiviteter.

Forudsætningen for at modtage delpension er som nævnt, at den medarbejdende ægtefælle – som selvstændige i øvrigt – efter overgangen til delpension i gennemsnit arbejder 20 timer om ugen. Dette indebærer, at den medarbejdende ægtefælle fortsat også i skattelovgivningens forstand vil opfylde arbejdstidsbetingelsen på 3–4 timers daglig arbejdstid for at blive anerkendt som medarbejdende ægtefælle.

Hvis der før overgangen til delpension er overført maksimumsbeløbet på 114.900 kr., betyder det, at der efter overgangen fastsæt-

tes en indtægt på $20/39$ heraf svarende til 20 timers arbejde eller ca. 58.900 kr. Dette beløb vil herefter kunne overføres til den medarbejdende ægtefælle i overensstemmelse med gældende skatteregler. Efter indhentet oplysning fra skatteministeren kan det bekræftes, at denne ordning ikke forudsætter ændringer af skattelovgivningen.

Det er hensigten, at delpensionen til selvstændige skal beregnes og reguleres som til lønmodtagere, hvilket indebærer, at selvstændige, der er berettiget til delpension, altid vil få $19/39$ af basisbeløbet. Delpensionen kan ved den første pensionsberegning dog ikke overstige 90 pct. af forskellen mellem den årlige indtægt før overgangen og den fastsatte årlige indtægt efter overgangen til delpension.

Flertallet har lagt vægt på, at de selvstændige kom med i delpensionsordningen fra starten. De selvstændiges særlige forhold gør imidlertid, at det vil være rimeligt at følge nyordningen særlig indgående på dette punkt med henblik på en vurdering af, om reglerne er hensigtsmæssige eller der bør foretages ændringer for at sikre, at også denne gruppes adgang til ordningen fungerer tilfredsstillende.

I vurderingen bør også indgå sammenhængen til efterlønsordningen og denne gruppes, herunder medarbejdende ægtefællers, adgang til efterløn.

Et andet spørgsmål, der må tillægges stor betydning for delpensionsordningen, er spørgsmålet om adgangen til deltidsbeskæftigelse. En sådan adgang er naturligvis en betingelse for, at delpensionsordningen kan komme til at virke. Af de svar, udvalget har modtaget, fremgår, at de fleste lønmodtagere i dag har overenskomstmæssig adgang til deltidsbeskæftigelse.

En undersøgelse foretaget af Dansk Arbejdsgiverforening viser, at af de personer, der ikke har en sådan ret uden begrænsninger, har langt flertallet – 42 pct. af samtlige personer – en individuel mulighed for deltidsbeskæftigelse, men således, at de pågældendes organisationer i disse tilfælde har en påtaleret over for deltidsbeskæftigelse.

Det er flertallets opfattelse, at løsningen af opgaven med at skaffe det nødvendige udbud af deltidsjob og med at sikre den faktiske adgang til deltidsbeskæftigelse må overlades til arbejdsmarkedets parter. Flertallet forventer imidlertid, at parterne – i overens-

stemmelse med de ønsker, medlemmerne har – tager spørgsmålet op og sikrer en kollektiv ret til deltidsbeskæftigelse, hvor en sådan ret ikke eksisterer i dag.

Også på dette punkt lægger flertallet vægt på, at udviklingen følges meget nøje i de første år efter, at delpensionsordningen er iværksat.

Lovforslaget lægger op til en smidig ordning, hvor den enkelte frivilligt har valgt at gå på delpension og selv har valgt tidspunktet og arbejdstidens omfang.

Denne fleksibilitet er væsentlig set fra den enkelte deltagers synspunkt. Det samme gælder muligheden for at genindtræde i ordningen, selv om man i en periode har arbejdet på fuld tid.

Det er imidlertid en forudsætning for flertallets ønske om at etablere en sådan fleksibel ordning, at tilrettelæggelsen af arbejdstiden, herunder den lempelige adgang til at udtræde og genindtræde i ordningen, sker i overensstemmelse med den pågældende medarbejders egne ønsker og i form af individuelle aftaler mellem den ansatte og arbejdsgiveren.

Erfaringerne fra den svenske ordning tyder da heller ikke på, at en sådan fleksibilitet vil blive udnyttet til at afskedige medarbejdere i perioder med nedsat produktion, som det er blevet hævdet. Det skal i denne forbindelse også nævnes, at selve det, at der i de fleste tilfælde vil være overenskomstsmæssige regler om rimelige varsler ved afskedigelse, vil hindre et eventuelt misbrug fra arbejdsgivernes side. Et egentligt forbud mod afskedigelse af delpensionsmodtagere vil ganske vist sikre denne gruppe, men en sådan regulering, der i øvrigt vil være et brud med de almindelige arbejdsretlige principper, mener flertallet ikke er ønskelig, og den kan på længere sigt virke i direkte modstrid med delpensionsordningens formål. I øvrigt vil kontrolordninger være administrativt belastende og let virke som et unødigt indgreb i den enkeltes bestemmelsesret.

Delpensionsordningen skal efter forslaget administreres af de kommunale sociale myndigheder. Denne placering er hensigtsmæssig, fordi der herved opnås en sammenhæng med førtids- og alderspensionssystemet. Kommunerne har i dag erfaring i at skulle bedømme en ansøgers rettigheder efter anden lovgivning i forbindelse med administrationen af

førtidspensionslovgivningen. De har også indsigt i såvel den sociale som den arbejdsmæssige side af forholdene for de 60–66-årige. Som der tidligere er givet udtryk for, kan efterlønsordningen udmærket bestå side om side med en delpensionsordning. Det er ikke hensigten at ændre på denne ordnings administrative placering.

Der skal selvsagt være rimelige og overskuelige koblinger mellem delpensionsordningen og efterlønsordningen. Dette er også sikret, dels ved at der gælder samme aftrapningsordninger, dels ved det nu fremsatte forslag om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v.

Efterlønsordningen har en A-kassetilknytning som adgangsbetingelse, medens delpensionsordningens almindelige adgangsbetingelse er medlemskab af ATP-ordningen.

Selv om undersøgelser af lønmodtagernes tilknytning til de to ordninger har vist, at kredsen af ATP-bidragbetalere er større end kredsen af A-kassemedlemmer inden for de relevante aldersgrupper, har flertallet overvejet, om adgangsbetingelserne til delpensionsordningen alligevel er for snævre.

Deltidsansatte, der i en relativt sen alder er kommet ud på arbejdsmarkedet, kan have svært ved at opfylde betingelsen om 10 års fuldt ATP-bidrag inden for de seneste 20 år. Reglen vil i særlig grad afskære kvinder fra adgangen til delpension, og flertallet finder ikke dette rimeligt. En overgangsbestemmelse, hvor der i stedet stilles krav om 10 års stabil erhvervstilknytning, vil kunne sikre denne gruppe.

Flertallet kan derfor tilslutte sig det ændringsforslag, socialministeren har stillet herom, der har virkning i 5 år. Personer, der først senere når pensionsalderen, vil have mulighed for at tilrettelægge arbejdsindsatsen under hensyntagen til delpensionsordningens betingelser.

Flertallet kan endvidere tilslutte sig socialministerens ændringsforslag til bestemmelserne om fastsættelse af delpensionen med henblik på en begrænsning af de situationer, hvor der bliver tale om efterregulering og tilbagebetaling af delpension. Ændringsforslaget er efter flertallets opfattelse udtryk for en forenkling og forbedring for den enkelte delpensionsmodtager.

Om den forudsatte tilslutning til ordningen finder flertallet, at forudsætningerne, der

er lagt til grund, forekommer så realistiske, som det er muligt, når det drejer sig om en helt ny ordning.

Flertallet har især mærket sig, at skønnet over tilslutningen er foretaget på baggrund af erfaringerne fra den svenske delpensionsordning, der nu har eksisteret i 10 år. Disse erfaringer er bestyrket gennem en undersøgelse fra socialforskningsinstituttet om interessen for at gå på delpension.

Med udgangspunkt i den personkreds, der i dag ville have mulighed for at tilslutte sig ordningen, dvs. erhvervsaktive i aldersgruppen fra 60 til 67 år, der enten er erhvervsaktive eller efterlønsmodtagere, er det herefter skønnet, at 20 pct. lønmodtagere og 5 pct. selvstændige eller ca. 35.500 vil være tilsluttet ordningen, når ligevægtsniveauet er nået.

Der forudsættes endvidere en betydelig tilgang i den første periode og derefter en jævnt stigende tilslutning, indtil ligevægten er nået.

Endelig er det ved beregningsskønnet lagt til grund, at $\frac{2}{3}$ af delpensionisterne vil have nedsat arbejdstiden med ca. 50 pct., mens $\frac{1}{3}$ kun vil have den nedsat med ca. 25 pct. Også dette baserer sig til en vis grad på erfaringer fra Sverige.

Som nævnt i lovforslagets bemærkninger er spørgsmålet om tilslutningen til ordningen og dermed de økonomiske konsekvenser forbundet med væsentlig usikkerhed.

De nævnte skøn over tilslutningen medfører imidlertid, at udgifterne til delpension i de første 3 år vil udgøre henholdsvis 300, 500 og 600 mill. kr. I ligevægtssituationen skønnes bruttoudgifterne at udgøre ca. 1.280 mill. kr.

Under hensyn til, at der er tale om en udbygning af det sociale pensionssystem, finder flertallet det rimeligt, at delpensionsordningen skal finansieres af midler fra den sociale pensionsfond. På lang sigt forudsættes udgifterne at svare til de resterende udisponerede midler i fonden.

Det vil næppe være muligt på nuværende tidspunkt at konkretisere og præcisere disse størrelser yderligere i betragtning af, at der er tale om en helt ny ordning og reaktionsmønstret hos de mulige ansøgere af gode grunde ikke kan forudsiges nærmere.

Flertallet har imidlertid taget de oplysninger til efterretning, som fremgår af svaret på spørgsmål 10 om delpensionsordningens ind-

flydelse på udgifterne til efterløn og arbejdsløshedsdagpenge.

Et *mindretal* (socialdemokratiets medlemmer af udvalget) finder, at de af socialministeren stillede ændringsforslag alle har forbedret det oprindelige forslag om delpension. Det er imidlertid fortsat mindretallets opfattelse, at alle arbejdsløshedsforsikrede, der opfylder betingelserne for at få efterløn, bør have mulighed for gennem delefterløn at få nedsat arbejdstiden gradvis i overensstemmelse med de principper, der kommer til udtryk i det socialdemokratiske lovforslag nr. L 239 om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m.v. (Delefterløn).

Mindretallet finder det helt uforståeligt, at et flertal i folketinget ønsker at gennemtruffe et lovforslag, der aldrig vil blive en realitet, hvis ikke arbejdsmarkedets parter slutter op om forslaget og sikrer det nødvendige udbud af deltidsjob. Landsorganisationen i Danmark har klart meldt fra på regeringens lovforslag.

Landsorganisationen har samtidig peget på, at man kunne gennemføre en delpensionsordning og en delefterlønsordning, således at alle, der opfylder betingelserne for at gå på efterløn, i stedet kan vælge delefterlønnen, medens alle andre må vælge delpensionen. Mindretallet støtter dette, men denne imødekommenhed har tilsyneladende ikke interesseret regeringen og dens støtteparti. I øvrigt henvises til LOs henvendelse til udvalget herom, som er medtaget som bilag til betænkningen.

Det er fortsat mindretallets opfattelse, at afkastet fra den sociale pensionsfond skal komme de nuværende pensionister til gode. I øvrigt vil nettoudgifterne til delpension aldrig nå op til de beløb, man vil inddrage fra pensionsfonden.

Det er mindretallets opfattelse, at større ændringer på det sociale område bør sikres det bredest mulige flertal, og at der må være en vis stabilitet i lovgivningen.

Regeringen har ikke ønsket denne brede tilslutning, og mindretallet kan allerede nu bebude, at det agter at søge ovenfor nævnte lovforslag fra socialdemokratiet gennemført, så snart der viser sig en politisk mulighed herfor.

Mindretallet indstiller af disse grunde lovforslagene til *forkastelse* ved 3. behandling.

Et *andet mindretal* (socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) er fortsat enig i hovedprincippet om det enkelte menneskes ret til en fleksibel tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, men lige så vel som mindretallet ikke finder, at loven bør indeholde en øvre/nedre aldersgrænse, mener mindretallet heller ikke, at den enkeltes mulighed er tilstrækkelig sikret i lovforslaget: det enkelte menneske bør have ret til at gå på delpension. Dette er imidlertid ikke indeholdt i lovforslaget, som alene udtrykker, at ordningen er baseret på arbejdsgivervelvilje. Mindretallet kan heller ikke i lovforslaget finde nogen sikring imod en pression fra arbejdsgiverside over for den enkelte 60-67-årige, der ikke opfylder præstationskravet, en sikring imod at blive presset over på deltid. Krav til arbejdsgiver om, at frigjorte timer besættes af andre, findes heller ikke i lovforslaget, hvorfor mindretallet kan have en formodning om, at tempoopskruning på arbejdspladsen vil blive erstatningen for de frigjorte timer. Arbejdsindsats og tempo må kræves indrettet på en sådan måde, at også ældre medarbejdere kan forblive på arbejdspladsen, så længe de ønsker det. Samtidig ønskes lovforslaget gennemført som en udbygning af det sociale pensionssystem med administration lagt ud til de sociale myndigheder i kommunen. Det er klart mindretallets holdning, at en arbejdstidsnedsættelse som den, der forudsættes ved overgang til delpension, hører til under arbejdsmarkedsløvgivning og ikke i det sociale system. Mindretallet havde hellere set en udbygning af den eksisterende efterlønsordning til en del-efterløn med en fjernelse af 70 pct.-satsen og 200 timers begrænsningen. For de selvstændige erhvervsdrivende samt for personer uden tilknytning til en A-kasse kunne der etableres en ordning i sociallovgivningen. Efterlønsordningen har stort set fungeret tilfredsstillende, når bortses fra 200 timers begrænsningen samt den alt for lave 70 pct.-sats. Hvis ønsket var at tilgodese de selvstændige erhvervsdrivende og personer uden tilknytning til en A-kasse, havde det været muligt at finde en acceptabel særordning under det sociale system for disse grupper, samtidig med at gennemførelsen af en udbygning af efterlønsordningen fandt sted ved fjernelse

af begrænsningen i timetal samt fjernelse af 70 pct.-satsen.

Mindretallet finder ikke, at den generelle situation på arbejdsmarkedet har en sådan karakter, at delpension i den form, som den her foreslås, kan anbefales, og mindretallet indstiller derfor lovforslagene til *forkastelse* ved 3. behandling. Et yderligere argument for forkastelse af lovforslagene er, at mindretallet mener, at behovet for en forbedring af folkepensionisters vilkår er langt større end behovet for en delpension.

Ændringsforslag

til

I. Forslag til lov om delpension

Af *socialministeren*, tiltrådt af et *flertal* (KF, V, RV, CD og KrF):

Til § 1

1) I *stk. 2* indsættes efter »arbejde før«: »og efter«.

Til § 8

2) Paragraffen affattes således:

»§ 8. Delpensionen fastsættes hver 1. april på grundlag af arbejdstiden i det foregående kalenderår, jfr. § 4, stk. 2.

Stk. 2. Delpensionen omregnes, hvis den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid i det løbende kalenderår ændres med mere end 2 timer. Omregningen sker med virkning fra den 1. i måneden efter arbejdstidsændringen.

Stk. 3. For den første 6 måneders periode fastsættes delpensionen på grundlag af den forventede arbejdstid i denne periode. For tiden efter periodens udløb og indtil førstkommende 1. april, hvor der har været ret til delpension hele det foregående kalenderår, fastsættes delpensionen på grundlag af arbejdstiden i den første 6 måneders periode. Ved ændring af den gennemsnitlige arbejdstid finder bestemmelserne i *stk. 2.* tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Perioder, hvor modtageren har været fraværende fra arbejdet på grund af sygdom eller har været arbejdsløs, indgår ikke i fastsættelsen af delpension efter *stk. 1-3.*«

Til § 9

3) Paragraffen affattes således:

»§ 9. Retten til delpension bortfalder fra den 1. i den måned, hvor modtageren ikke længere opfylder betingelserne i § 2, stk. 1, nr. 1 og nr. 2. Delpensionen bortfalder med udgangen af den måned, hvor betingelserne i § 3 ikke længere er opfyldt.

Stk. 2. Hvis den pågældende på ny opnår ret til delpension, fastsættes denne på grundlag af arbejdstiden i hele den periode, der ville være lagt til grund for beregningen, hvis delpensionen ikke havde været bortfaldet.«

Til § 10

4) I stk. 1 ændres »uden beskæftigelse« til: »arbejdsløs«.

Til § 16

5) »§§ 7 og 8« ændres til: »§§ 7-10«.

Ny paragraf

6) Efter § 20 indsættes som ny paragraf med følgende overskrift:

»Overgangsbestemmelse

§ 01. Uanset bestemmelsen i § 2, stk. 1, nr. 3, kan delpension i perioden indtil den 1. januar 1992 tillægges en person, for hvem der i de seneste 10 år før overgang til delpension hvert af årene er indbetalt bidrag til ATP, der tilsammen udgør, hvad der mindst svarer til $\frac{1}{2}$ af fuldt bidrag til en fuldtidsbeskæftiget.«

Bemærkninger

Ændringsforslagene indeholder dels nogle præciseringer, dels forenkling for så vidt angår efterregulering, tilbagebetaling og bortfald af delpension. Endelig indeholder forslagene en overgangsregel, der letter overgangen i en 5 års periode til ordningen for især deltidsansatte med en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet.

Til nr. 1

Ændringen er begrundet i et ønske om at præcisere lovhjemmelen til, at der kan fastsættes særlige regler om selvstændiges arbejdstid efter overgangen til delpension.

Til nr. 2

Forslagets formål er at begrænse de situationer, hvor der bliver tale om efterregulering og tilbagebetaling af delpension.

Det må antages, at arbejdstiden vil ligge fast for langt de fleste delpensionsmodtagere, og at kun et fåtal af modtagerne vil have svært ved at overskue deres arbejdstid i løbet af året.

Der vil derfor også kun skulle foretages efterregulering i relativt få tilfælde efter det oprindelige forslag. Delpensionen kan imidlertid i visse tilfælde bortfalde for perioder op til 15 måneder tilbage i tiden, uanset at modtageren ikke kan siges at have været i ond tro med hensyn til ændringer i arbejdstiden.

Ved ændringsforslaget sikres det, at efterregulering og tilbagebetaling kun kommer på tale, hvis modtageren har tilsidesat sin oplysningspligt eller i øvrigt har modtaget delpension mod bedre vidende, jfr. lovforslagets § 13. Reglerne er hermed også i overensstemmelse med bestemmelserne i lov om social pension.

Det foreslås, at delpensionen fastsættes hver 1. april på grundlag af arbejdstiden det foregående kalenderår. Herved sikres, at det sociale udvalg i videst muligt omfang har en faktisk arbejdstid som grundlag for beregning af delpensionen. Det påhviler således modtageren at dokumentere ændringer i arbejdstiden, og det foreslås, at kun ændringer i den gennemsnitlige ugentlige arbejdstid på 2 timer og derover skal bevirke omregning af delpensionen, jfr. stk. 2. Ved omregningen lægges arbejdstiden i det løbende kalenderår til grund.

Hovedreglen i stk. 1 kan kun anvendes, hvis den pågældende har haft ret til delpension hele det foregående kalenderår. Er dette ikke tilfældet, anvendes arbejdstiden i den første 6 måneders periode efter overgangen til delpension som grundlag for beregningen.

I den første 6 måneders periode og i øvrigt i tiden, indtil reglen i stk. 1 kan anvendes, sker omregning efter tilsvarende regler som nævnt i stk. 2. Det betyder, at omregning i den første 6 måneders periode sker på grundlag af arbejdstiden i hele denne periode. Omregning i øvrigt sker på grundlag af arbejdstiden i hele det løbende kalenderår eller, hvis der ikke har været ret til delpensi-

Bet. o. lovf. om delpension m.m.

on, hele året, den del af det, der ligger efter overgangen til delpension. Denne fremgangsmåde sikrer, at delpensionen, når der omregnes, vil svare til den aktuelle arbejdstid.

Fastsættelsen af delpensionen efter den første 6 måneders periode og hver 1. april giver i øvrigt det sociale udvalg lejlighed til at kontrollere, om betingelserne om nedsættelse af arbejdstiden og omfanget og tilrettelæggelsen af arbejdstiden efter overgangen til delpension har været og fortsat er opfyldt, jfr. i øvrigt § 7.

Er dette ikke tilfældet, bortfalder delpensionen med udgangen af måneden. Bortfald fra et tidligere tidspunkt kan som nævnt kun ske, hvis modtageren har været i ond tro.

Som efter det oprindelige forslag har modtageren mulighed for at påtage sig begrænset overarbejde, uden at delpensionen ændres. Modtageren har pligt til at oplyse om varige ændringer i arbejdstiden, der kan føre til en ændring i delpensionen. Dette gælder, uanset om der er tale om udtrykkelig eller stiltiende aftale med arbejdsgiveren, overenskomstændringer m.v., jfr. bestemmelsen om oplysningspligt i § 12.

Endelig er også bestemmelsen om, at perioder med sygdom og arbejdsløshed betragtes som døde perioder, når delpensionen beregnes, opretholdt.

Til nr. 3

Ved ændringsforslaget samles bestemmelserne om bortfald af delpension i §§ 9 og 10. § 10 vedrører situationer, hvor modtageren er syg eller arbejdsløs, medens § 9 vedrører de øvrige situationer, hvor retten bortfalder.

I overensstemmelse med den foreslåede ændring af § 8 bortfalder delpensionen nu kun for fremtiden, medmindre modtageren har været i ond tro.

Bestemmelserne omfatter tillige genindtræden i ordningen og genoptagelse af udbetaling efter bortfald af retten til delpension. Hvis retten er bortfaldet efter § 9, skal alle betingelser for at komme ind i ordningen på ny være opfyldt. Der stilles samme krav som ved en førstegangsansøgning, og der foretages en ny beregning af delpensionen. Kravet efter § 3 om nedsættelse af arbejdstiden i forhold til den foregående 9 måneders perio-

de skal således også være opfyldt, uanset om der i denne periode har været udbetalt delpension. Herved begrænses en eventuel tilskyndelse til ud- og indtræden af ordningen. Tilsvarende hindrer bestemmelsen i § 9, stk. 2, spekulation i ud- og indtræden af delpensionsordningen.

Er retten til delpension bortfaldet efter § 10, genoptages udbetalingen derimod, uden at betingelserne om forudgående arbejde skal være opfyldt.

Til nr. 4

Ændringen er redaktionel.

Til nr. 5

Ved ændringen sikres, at reglerne i §§ 7-10 også kan udformes i overensstemmelse med de særlige hensyn, de selvstændiges forhold tilsiger.

Til nr. 6

Ønskede man generelt at sikre delpension til personer og især kvinder, der relativt sent tilslutter sig arbejdsmarkedet ved deltidsarbejde, måtte der ske en generel ændring af bestemmelsen i § 2, stk. 1, nr. 3, ved at lempe kravet om 10 års fuldt bidrag. Det ville imidlertid generelt være i modstrid med hensynene bag en delpensionsordning, at personer, der sent er kommet på arbejdsmarkedet og så endda kun i deltidsjob, skulle have samme behov for omstilling til pensionisttilværelsen som folk, der i det meste af deres voksne tilværelse har været på arbejdsmarkedet.

Samme muligheder vil de personer ikke have, der, når ordningen træder i kraft, og de første år derefter opnår alderen for delpension. Det foreslås derfor at give mulighed for lempeligere adgang til delpensionsordningen i en 5 års overgangsperiode. Overgangsreglen sikrer, at der for personer med over 20 timers ugentligt arbejde, gives adgang til delpension, hvis der over en 10 års periode har været en stabil erhvervstilknytning. En sådan regel vil ved delpensionsordningens ikrafttræden sikre personer, der siden 1977 har arbejdet hvert af årene indtil 1987 på halv tid.

Agnete Laustsen (KF) fmd. Karen Højte Jensen (KF) Lizzie Lichtenberg (KF)

Merete Aarup (KF) Birthe Rønn Hornbech (V) Hanne Severinsen (V)

Birgith Mogensen (CD) Arne Bjerregaard (KrF) Hanne Andersen (S) Mette Groes (S)

Jytte Andersen (S) Joanna Rønn (S) Erik B. Smith (S) nfmd. Taanquist (S)

Agerschou (SF) Birthe Hansen (SF) Aase Olesen (RV)

Partierne VS, FP og FD havde ikke medlemmer i udvalget.

LANDSORGANISATIONEN I DANMARK

Rosenørns Allé 12

Til folketingets socialudvalg

*Vedrørende forslag til lov om delpension
(Lovforslag nr. L 26)*

1. Socialministeren har den 9. oktober d.å. fremsat forslag til lov om delpension, et forslag, der i det store og hele bygger på et udkast til lovforslag om delpension af 12. marts 1985, som Landsorganisationen med skrivelse af 15. april s.å. fremførte sine kommentarer til.

I anledning af det fremsatte lovforslag skal Landsorganisationen over for folketingets socialudvalg gøre følgende bemærkninger, som man skal anmode udvalget om at inddrage i udvalgets overvejelser.

2. Landsorganisationen er opmærksom på, at flere undersøgelser vedrørende ældres ønsker om tilbagetrækning, bl.a. SFIs 3 undersøgelser om efterløn, bekræfter, at der hos ældre lønmodtagere er et behov for en mere gradvis tilbagetrækning, end den nuværende efterlønsordning giver mulighed for.

3. Det er imidlertid LOs opfattelse, at administrationen af en delpensionsordning som foreslået af socialministeren er uheldig, idet forslaget indebærer en sammenblanding af arbejdsmarkeds- og sociale ordninger, når det overlades de sociale forvaltninger helt at administrere delpensionen.

Dette vil medføre et stærkt øget pres på de sociale forvaltninger, som også fremhævet af Kommunernes Landsforening, og det vil samtidig betyde, at de ansatte i de sociale forvaltninger skal tilegne sig en viden om arbejdsmarkedsforhold, de hidtil ikke har haft.

Da socialministeren har afvist Socialdemokratiets forslag om en delefterlønsordning, bl.a. med den begrundelse, at forslaget udelukker ikke-A-kasseforsikrede fra adgangen til delpension, skal man pege på, at en del-

pensionsordning måske kan udformes som en kombination af 2 parallelle ordninger.

En ordning, der administreres af A-kasserne, for de lønmodtagere, der er forsikret, og en anden, der administreres af socialforvaltningerne og omfatter selvstændige og lønmodtagere, der ikke er forsikret.

Hermed vil man få samlet den største gruppe af mulige delpensionister i et arbejdsmarkedssystem, der er kendt af brugerne og rimeligt enkelt at administrere.

De øvrige vil overgå til socialforvaltningerne, hvilket er hensigtsmæssigt, når man betænker, at tildeling, udmåling og kontrol af delpensionen for denne gruppe vil kræve en større indsats og en adgang til flere oplysninger om de enkelte personer, end A-kasse-systemet giver mulighed for.

En forudsætning for denne 2-delning af delpensionens administration må imidlertid være, at personer, der ikke gennem A-kassekontingent bidrager til finansiering af delpensionen, ad anden vej pålægges at indbetale bidrag på linie med, hvad der gælder, når selvstændige forsikrer sig mod arbejdsløshed eller sygdom.

4. Et andet forhold, der ikke med lovforslaget har fundet en rimelig løsning, er relationen mellem delpension og deltidsarbejde.

Det er LOs opfattelse, at forslaget om delpension indebærer en fleksibilitet med hensyn til tilrettelæggelsen af tilbagetrækningen, der giver muligheder for misbrug af ordningen fra arbejdsgiverside og samtidig indeholder risikoen for en øget udbredelse af deltidsarbejde til ugunst for lønmodtagere, der – som følge af en lille timeløn – kun kan klare sig med en 40 timers arbejdsuge.

Derfor skal man fortsat pege på nødvendigheden af opstramning vedrørende graden af tilbagetrækning og gerne således, at der kun gives mulighed for tilbagetrækning i faste, hele »blokke«.

P. F. V.

KNUD CHRISTENSEN

/ N. N.